

Sultan spina

Dario Nikić Čakar

Iza reklamnog blještavila i senzacionalnih najava ostala su neodgovorena pitanja tko je zapravo Alastair Campbell i koliki je bio njegov doprinos izgradnji moćnoga laburističkog stroja koji je Blairu osigurao tri uzastopna mandata na čelu britanske vlade

Nedavno je u Hrvatskoj boravio Alastair Campbell, jedan od ključnih arhitekata transformacije i modernizacije britanske Laburističke stranke tijekom 1990-ih i višegodišnji savjetnik bivšega britanskog premijera Tonyja Blaira. U medijskim najavama gostovanja bombastično je predstavljen kao "najpoznatiji spin doktor na svijetu" i "čovjek koji je donio tri izborne pobjede Tonyju Blairu", "mastermind koji je istinski promijenio paradigmu političkog komuniciranja" te postao "guru javnog nastupa i političke komunikacije". Neki domaći PR-ovci i stručnjaci za političku komunikaciju oduševljeno su pozivali političare, novinare i studente da za skromnu cijenu od 2.700 i 4.900 kuna pohrle čuti tajne najvećega medijskog maga, ističući kako hrvatska politika "pati od silne arogancije" i stranke još uvijek nisu osvijestile da im "trebaju Alastairi Campbelli" ili kako je to "briljantno" zaključio jedan novinar: "Naša scena će funkcionirati s ovako dosta partizanskim PR-om sve dok naši političari ne shvate, kao što je to shvatio Tony Blair, da im trebaju savjetnici i prave ideje". Pojedini nedovoljno informirani novinari istaknuli su da je Campbell "jedini čovjek koji može pomoći Kosorici", dok su drugi pod dojmom njegova dolaska pompozno pisali o tome kako smo zapravo "svi mi spin doktori". Iza toga reklamnog blještavila i senzacionalnih najava koji su pratili gostovanje, ostala su neodgovorena pitanja tko je zapravo Alastair Campbell i koliki je bio njegov doprinos izgradnji moćnoga laburističkog stroja koji je Blairu osigurao tri uzastopna mandata na čelu britanske vlade.

Životni počeci

Alastair Campbell rođen je u Yorkshireu 1957. u škotskoj obitelji kao treće od četvero djece. Otac Donald i majka Elizabeth napustili su Škotsku kao mladi bračni par kada je Donaldu bilo ponuđeno mjesto veterinaru u gradu Keighleyju na sjeveru Engleske. U tom je okruženju Alastair već tijekom ranih godina razvio strastvenu odanost i privrženost nogometnom klubu Burnley, što će mu u odrasloj dobi ostati jedina veza s rodnim krajem. Kao vatreni navijač, čak je i u stresnim vremenima u Downing Streetu pronalazio slobodno vrijeme za posjet utakmicama, a u njegovu je uredu posebno mjesto zauzimala šalica s logom omiljenog kluba. Krajem 1960-ih obitelj se preselila u Leicester gdje je Alastair završio osnovno školovanje, nakon čega je primljen na Cambridge na kojemu je započeo studij francuskoga i njemačkog jezika. Zsigurno nije bio uzoran student jer je neredovito posjećivao predavanja i izbjegavao većinu studentskih obveza, ali ga se zato često moglo vidjeti u sveučilišnom baru gdje je pretjerano uživao u alkoholu. Zanimljivo, u to je vrijeme na Cambridgeu stasala obećavajuća generacija koja je obilježila kasniji politički i društveni život Britanije – Oliver Letwin i Noel Malcolm koji su postali parlamentarni zastupnici, Charles Moore koji je ostvario zavidnu novinarsku i uredničku karijeru, ali i briljantni glumački par Stephen Fry i Hugh Laurie, te perspektivna mlada glumica Emma Thompson – ali nitko od njih u to vrijeme nije poznavao Campbella niti je on znao za njih. Dapače, većina kolega s kojima je dijelio klupe uopće se ne može sjetiti da je Campbell u to vrijeme studirao na Cambridgeu. Nakon završetka studija odlučio je nastaviti lagodan život, putujući Europom i provodeći najviše vremena u južnoj Francuskoj. Iz toga vremena datira njegova suradnja s pornografskim časopisom *Forum* u kojemu je počeo objavljivati erotске priče. Njegovi prvi članci predstavljeni su kao "dvije priče koje je napisao mladić iz srednje Engleske. Tek mu je 21 – ali vjerujemo da su priče obećavajuće". Najveću pozornost izazvao je tekstom *Žigolo s rivijere* u kojemu je iscrpno opisao seksualne usluge koje je mladi učitelj engleskog jezika pružao bogatim Francuskinjama, a Campbellovi biografi Peter Osborne i Simon Walters smatraju kako je ta priča djelomice utemeljena na osobnim iskustvima. Živopisni Campbell bio je poznat među britanskim turistima u Francuskoj kao *Škot s gajdama*, budući da su kružile priče o neobičnome visokom mladiću koji svira gajde po južnoj Francuskoj, a pratila ga je i anegdota kako mu je jedan pariški biznismen platio 400 franaka da gol svira ispred njegova novog restorana u nudističkom gradiću Cap d'Agne.

Novinarska karijera u *Daily Mirroru*

Nakon gotovo dvije godine lutanja europskim kontinentom, Campbell se 1981. zaposlio kao novinar-pripravnik u laburistima naklonjenom listu *Daily Mirror*. Novinarski zanat brusio je u lokalnim podružnicama gdje je radio kao sportski novinar, a zatim u samom *Mirroru* kao tabloidni novinar. Razotkrivajući živote bogatih i slavni, Campbell je u to vrijeme pisao članke o Cliffu Richardu, implicirajući kako je slavni pop pjevač zapravo homoseksualac, a poznata je i njegova istraživačka priča o

lezbijskoj vezi tenisačice Martine Navratilove. Naime, Campbell je opsjedao Navratilovu tijekom vimbldonskog turnira 1984, a budući da nije imao ni ulaznicu ni akreditaciju za turnir poslužio se nekonvencionalnim sredstvima: "Obukao sam trenirku s mnogo logoa, ponio par reketa pod rukom, podijelio nekoliko autograma studentima koji su čekali u redu i koji nisu imali blage veze tko sam, da bi me potom zaštitar na vratima pustio unutra". Navratilova i njezina tadašnja partnerica odbile su njegov zahtjev da potvrde priču o svojoj ljubavnoj vezi, nazivajući ga šljamom, istim onim izrazom kojim će se kasniji Blairov glasnogovornik obraćati novinarima na konferencijama za tisak. Osim u poslovnoj sferi, Campbell je značajne uspjehe ostvario i privatno jer je u to vrijeme upoznao buduću životnu družicu Fionu Millar, koja će tijekom njegovih godina s Blairom obavljati funkciju posebne savjetnice za medije premijerove surpuge. Pored toga, dinamičan novinarski posao spojio ga je s Johnom Merrittom, novinarom i urednikom u *Mirroru*, s kojim je ostvario duboko i intenzivno prijateljstvo. Merritova smrt od leukemije početkom 1990-ih Campbella je duboko potresla, a njemu u čast, na vrhuncu krize zbog iračkog rata 2003, otrčao je londonski maraton i prikupio pola milijuna funti za zakladu za istraživanje leukemije.

Campbellova novinarska karijera krenula je uzlaznom putanjom kada se počeo baviti političkim novinarstvom, shvaćajući kako je prava moć u sprezi medija i politike. Često je posjećivao parlament gdje je uspostavljao kontakte s političarima i zastupnicima, izvještavao je sa stranačkih konferencija, a poseban odnos izgradio je s vođom Laburističke stranke Neilom Kinnockom, koji je s vremenom prerastao u pravo prijateljstvo. Usporedno sa značajnima profesionalnim uspjesima Campbell se sve više odavao svomu mladenačkom poroku – alkoholu. Svakodnevno je posjećivao lokale, pubove i barove gdje je s kolegama ublažavao stres i pritisak novinarskog života, a nesretan vrhunac takva bohemskeg stila dogodio se 1986. kada je doživio težak živčani slom. Naime, Campbell je u ožujku te godine otputovao u Glasgow odakle je trebao izvještavati o laburističkoj konferenciji u Škotskoj. Čekajući početak konferencije, kratko je vrijeme velikim količinama alkohola, opsesivno pričajući o Kinnocku i njegovim uspjesima na čelu stranke. Kada je nakon nekoliko boca alkohola htio ući u konferencijsku dvoranu otkrio je da nema novinarsku akreditaciju te je shvatio da neće moći čuti govor svoga političkog idola. Budući da je već bio u manično-depresivnom stanju, spoznaja kako neće vidjeti Kinnocka bila je okidač za potpuni živčani slom. Opisujući nakon nekoliko godina što mu se zapravo dogodilo, Campbell je rekao kako je bio u autu kada je "osjetio bol koja je izgledala kao kad se staklo razbije u tisuće komadića". Nakon što je izašao iz auta skinuo je sa sebe svu odjeću i neko vrijeme potpuno gol tumarao ulicama Glasgowa sve dok ga nije privela policija. Taj događaj otkrio je stvarnu veličinu Campbellova problema s alkoholom i postao prekretnica u njegovu životu. Mnogi su primijetili kako je nekada visok i uspravan čovjek pun samopouzdanja, nakon sloma postao blijed, pogrbljen i posve zatvoren u sebe. Trebalo mu je nekoliko godina da opet stekne samopouzdanje, a fanatična predanost poslu i obećavajuća politička karijera koja mu se nudila sigurno su značajno pridonijele psihičkom oporavku.

Godine s Blairom: uspon na vrh britanske politike

Potkraj 1980-ih i početkom 1990-ih počela je Campbellova preobrazba iz običnog novinara u laburističkoga političkog komunikatora i vrlo umješnog spin doktora. U to je vrijeme produbio svoje prijateljstvo s Neilom Kinnockom djelujući kao njegov neimenovani politički savjetnik, a istodobno je pisao vrlo pristrane političke komentare i tekstove u kojima je veličao Laburističku stranku i žestoko se obrušavao na konzervativce i njihova novog vođu Johna Majora. Major je tada bio omiljena meta političkih novinara, ali nitko nije pisao tako zlobne i brutalne komentare kao Campbell. U urbanu legendu političkog novinarstva ušao je antologijskim komentarom kako je premijer Major "uvukao svoju košulju u gaće". Naime, Campbell je bio jedan od novinara koji su pratili Majora na njegovu diplomatskom putovanju na kojemu je prikupljao međunarodnu potporu za prvi irački rat 1991. Tijekom leta Major je, željan pozitivnih novinarskih izvještaja, odlučio porazgovarati s novinarskom svitom koja je bila smještena u stražnjem dijelu aviona. Očito dobro raspoložen i opušten, zaboravio je obući sako, pa kada se u neformalnom razgovoru previše nagnuo, Campbell je primijetio da je premijer, poput kakva dječarca, strpao košulju u gaće.

Konačan uzlet u političkoj karijeri Campbell je doživio 1994. nakon iznenadne smrti ondašnjega laburističkog vođe Johna Smitha. U stranci se povela rasprava o tome tko je sposoban preuzeti vodstvo, a kao dva najizglednija kandidata isticali su se Tony Blair i Gordon Brown. Campbell je otvoreno podupro Blaira, smatrajući kako je Laburističkoj stranci potreban upravo takav mlad i energičan vođa koji može promijeniti negativne trendove i nakon dugih godina života u opoziciji dovesti stranku na vlast. Blair i Brown često su razgovarali o tome kako modernizirati stranku i koji će od njih dvojice podnijeti glavni teret, a jedan od najzanimljivijih susreta dogodio se u kući Nicka Rydena, Blairova prijatelja iz školskih dana. Naime, dvojac je u četiri oka vodio žustar razgovor o tome tko je spreman preuzeti stranku nakon Smithove smrti: Blair je smatrao kako se upravo on treba kandidirati jer je to najbolje za stranku, dok je Brown isticao kako mu to mjesto pripada po načelu senioriteta i popularnosti među stranačkim kolegama. U jednom trenutku Brown je otišao u toalet, no kako su minute prolazile a on se nije se vraćao, nervozni je Blair pomislio da je pobjegao. No iznenada je zazvonio telefon i nakon što se uključila automatska sekretarica začuo se Brownov glas: "Tony, Gordon je. Zaključan sam u toaletu". Ispostavilo se da je Brown slomio ključ i nije mogao izaći, na što mu je Blair poručio da ga neće pustiti dok ne pristane na njegove uvjete.

Blair je uključio Campbella u svoj tim u ljeto 1994. ponudivši mu mjesto tajnika za odnose s javnošću. Campbell se na početku dvoumio treba li prihvatiti tako zahtjevan posao. No Blair je bio toliko uporan da je s cijelom obitelji posjetio Campbellove koji su bili na ljetovanju u Francuskoj i konačno ga privolio. Blair je od početka bio svjestan Campbellovih kvaliteta, ali i njegove reputacije egocentrika s kratkim fitiljem. Pišući o Campbellu u svojoj nedavno objavljenoj autobiografiji, Blair ističe kako je u životu upoznao dvije vrste luđaka: one koji su samo ljudi i stoga opasni za okolinu i one kod kojih ludost potiče kreativnost, snabroj 7 - rujan 2011.

gu i genijalnost. Campbell je pripadao drugoj vrsti čiji je glavni problem bila eksplozivna narav kojom je često znao izazvati vrlo štetne posljedice. Unatoč tomu bio je nezamjenjiv kotačić u moderniziranomu laburističkom stroju, a Blair ga je doživljavao kao svoj *alter ego*. Ipak, bilo bi posve pogrešno isključivo Campbellu pripisivati zasluge za uspješnu modernizaciju stranke i tri izborne pobjede. Projekt *New Labour* bio je timski rad velike petorke – Tonyja Blaira i Gordona Browna kao idejnih tvoraca te Petera Mandelsona, Alastaira Campbella i Philipa Goulda kao komunikacijskih operativaca i marketinških stručnjaka koji su

S istančanim osjećajem za tabloidno novinarstvo, Campbell i Mandelson shvaćali su važnost stalne kampanje koja ne počinje danom kada premijer posjeti Kraljicu, nego je birače trebalo neprestance bombardirati novim *policy* inicijativama, pokazivati im promijenjeno lice stranke i stalno ih uvjeravati u vjerodostojnost laburista koji su sposobni preuzeti vlast

tome političkom konceptu dali jasan vizualni oblik. Ta skupina, koja je bila poznatija kao *P5, Political Five* – uspjela je ostvariti potpunu sadržajnu i identitetsku transformaciju stranke i nakon osamnaest godina političke pustoši i četiri uzastopna izborna poraza vratiti laburiste na vlast. Blair i Brown formulirali su moderne centrističke politike koje su bile namijenjene britanskoj srednjoj klasi – *Middle England* – dok su Mandelson, Campbell i Gould učinkovitom komunikacijskom strategijom tim politikama dali prepoznatljiv medijski izraz, privlačeci birače kratkima efektivnim porukama koje su najbolje oslikavale novi umjereni imidž stranke. Prijelomna točka u izgradnji projekta *New Labour* bila je posebna stranačka konferencija 1995, koja je označila simboličan raskid sa starom Laburističkom strankom i početak nove ere moderne socijaldemokracije u Britaniji. Na toj je konferenciji Blair uspio izmijeniti statut stranke, odričući se tradicionalnog *Članka 4* koji je definirao laburiste kao socijalističku stranku koja se zauzima za "društveno vlasništvo nad sredstvima za proizvodnju". Blairov potez bio je vrlo riskantan i mogao je u početku okončati njegovu karijeru, jer je za laburiste na simboličkoj razini zahtjev za odricanjem od tog članka imao istu važnost kao i traženje da kršćanski fundamentalisti prestanu vjerovati u Boga.

Campbell je od početka imao jednu od najvažnijih uloga u Blairovu uskom krugu, ali u to vrijeme on nije bio glavni laburistički spin doktor. Tu je funkciju obavljao bivši televizijski producent Peter Mandelson, koji je zbog svoje iznimne vještine u manipulaciji medijima dobio nadimak *Princ tame*. Mandelson je bio pravi tvorac laburističke komunikacijske strategije, po-

lažuci temelje projekta *New Labour* još od sredine 1980-ih u vrijeme inkrementalnih reformi pod Neilom Kinnockom. S urođenim darom za politiku, Mandelson je bio pravi revolucionar robespjerovskog tipa, ali je njegov glavni problem bilo to što je uvijek igrao ulogu trećeg čovjeka. Naime, neposredno nakon Smithove smrti i početka modernizacije, Mandelson je bio treći čovjek iza Blaira i Browna, da bi potom s usponom Campbella na položaj najbližega Blairova savjetnika i sve češćim sukobima između Blaira i Browna ponovno pao u drugi plan. To što od početka nije zauzeo željeno mjesto drugoga najmoćnijeg čovjeka u stranačkoj strukturi izazvala je kod Mandelsona duboke frustracije koje su često izbijale na površinu tijekom brojnih, emocijama nabijenih sukoba s Blairom i posebice Campbellom u kojima se Mandelson ponašao kao prava *drama queen*. Sukobi na dvoru kralja Tonyja između dvojice njegovih najbližih suradnika Mandelsona i Campbella zasigurno se mogu objasniti i Mandelsonovim posesivnim nastojanjem da zadrži poseban odnos s Blairom, a ta je opsesija vjerojatno proistjecala iz nje-

**Odjel za strateške komunikacije,
osnovan početkom 1998. u Downing
Streetu, osiguravao je koordinaciju iz
jednoga snažnog centra, povezivao
i pročišćavao ključne vladine
poruke koje su dolazile iz različitih
ministarstava i odjela te nametao
snažnu kontrolu nad ministrima koji
su za svaku medijsku izjavu, najavu
nove politike ili javni nastup trebali
Campbellovo odobrenje**

govih romantičnih osjećaja koje je gajio prema vođi Laburističke stranke. Teško bi se drukčije mogle objasniti njegove česte svađe s Campbellom kojega je smatrao izravnom prijetnjom svome odnosu s Blairom, a koje su redovito završavale suzama i burnima, gotovo teatralnim prijetnjama ostavkom. Posebno upečatljiv bio je sukob u veljači 1995, samo dan prije održavanja stranačke konferencije na kojoj je Blair uspio izbrisati *Članak 4*. Campbell je u svom dnevniku zabilježio kako je tijekom pripreme Blairova govora Mandelson inzistirao na tomu kakvu će košulju i kravatu Blair nositi na pozornici, što se Campbellu činilo kao obična trivijalnost. Kada mu je spočitnuo da je u cijeloj toj priči najvažniji govor a ne kravata, izbile su čarke koje je Blair pokušao smiriti riječima: "Prestanite vas dvojica, za ime Božje!" Međutim, sukob se rasplamsao nakon što je Mandelson optužio Campbella da ga tretira kao smeće i potkopava njegov odnos s Tonyjem, a sve je rezultirao fizičkim obračunom u kojemu je Mandelson šakom dva puta udario Campbella. Kada ih je Blair pokušao rastaviti, Mandelson je zamahnuo i na njega, zastao i

pogledao Campbella derući se: "Mrzim ovo! Vraćam se u London!" Premda je dinamični duo spin doktora nastavio suradnju u stvaranju laburističkoga propagandnog stroja, Campbell je sve više preuzimao primat najvažnijega savjetnika. Najbolji opis njihove uloge Blairovih konfidenata dala je laburistička ministrica Clare Short, nazvavši ih *ljudima koji žive u tami*. Ipak, konačan pad velikog princa Mandelsona dogodio se 1998. kada je morao podnijeti ostavku na dužnost ministra bez portfelja zbog skandala oko neprijavljenog zajma za kupovinu kuće u prestižnome londonskom Notting Hillu.

Campbell je uz Mandelsona vodio glavnu riječ u izgradnji uspješne laburističke komunikacijske strategije, preokrenuvši u kratkom roku negativne medijske trendove koji su pratili stranku još od teškoga izbornog poraza 1979. Od početka je preuzeo sve revolucionarne promjene i ideje koje je Blair nastojao ostvariti u stranci, a jednom od najvažnijih pokazala se potreba osiguranja potpore konzervativnih medija, posebice onih koji su bili dio medijskog carstva Ruperta Murdocha. Projekt *New Labour* uvelike se oslanjao na visoko profesionaliziran pristup političkoj komunikaciji, što je podrazumijevalo usku povezanost oblikovanja i prezentacije politika. Laburisti svoj izborni uspjeh uvelike duguju Clintonovima *Novim demokratima*, budući da su od njih preuzeli prokušane komunikacijske i izborne strategije. Nove izborne tehnologije koje su laburisti uvezli iz SAD-a podrazumijevale su stalnu kampanju (*permanent campaign*), veliku medijsku ratnu sobu (*war-room*), 24-satno praćenje televizije, radija i tiskanih medija te službu za brzo pobijanje (*rapid rebuttal service*). S istančanim osjećajem za tabloidno novinarstvo, Campbell i Mandelson shvaćali su važnost stalne kampanje koja ne počinje danom kada premijer posjeti Kraljicu, nego je birače trebalo neprestano bombardirati novim *policy* inicijativama, pokazivati im promijenjeno lice stranke i stalno ih uvjeravati u vjerodostojnost laburista koji su sposobni preuzeti vlast. Preseljenje laburističke središnjice iz *Kuće Johna Smitha* u nove urede u neboderu Millbank simboliziralo je tu promijenjenu komunikacijsku metodologiju. Opremljena bogatima istraživačkim materijalima, *policy* dokumentima, bazama podataka, anketnim podacima te visokotehnološkom analitičkom i komunikacijskom opremom, nova središnjica predstavljala je ključan logistički, menadžerski i prezentacijski instrument Blairova projekta. Zasigurno najvažnije oruđe u Millbankovu arsenalu bio je *Excalibur* – velika baza govora, komentara, *policy* izjava, statističkih podataka i izvješća koji su omogućavali stranačkim strategima brzo pobijanje torijevskih napada i inicijativa. Osnovna je logika bila ne dopustiti konzervativcima da preuzmu inicijativu, stoga se na svaki njihov potez reagiralo u vrlo kratkom roku jer se smatralo da odugovlačenje s odgovorom može nanijeti veliku štetu i dovesti do nagle promjene biračkih preferencija. U takvom sustavu manipulacije javnim mnijenjem i medijima koju su laburisti usavršili u opoziciji, Campbell je vrlo brzo postao personifikacija spina, stekavši čuvenu reputaciju Blairova *silnika*.

Nakon pobjede na izborima u svibnju 1997. laburisti su komunikacijski stil koji im je briljantno služio u opoziciji preslikali na poslove i organizaciju vlade. Odjel za strateške komunikacije, osnovan početkom 1998. u Downing Streetu, bio je prava replika Millbanka – osiguravao je koordinaciju iz jednoga snažnog

centra, povezivao i pročišćavao ključne vladine poruke koje su dolazile iz različitih ministarstava i odjela te nametao snažnu kontrolu nad ministrima koji su za svaku medijsku izjavu, najavu nove politike ili javni nastup trebali Campbellovo odobrenje. Campbell je kao premijerov tajnik za odnose s javnošću trebao "izabranim političarima osiguravati djelotvornu potporu u komunikaciji javnih politika". Njegovi poslovi bili su podijeljeni u dvije kategorije: prvo, kao premijerov glasnogovornik vodio je službene *briefinge*; drugo, u suradnji s Mandelsonom kao ministrom bez portfelja obavljao je funkciju koordinatora vladinih poslova, poduzimajući strateški nadzor nad vladinom komunikacijskom strategijom. U ulozi premijerova glasnogovornika, Campbell je bio u svakodnevnom kontaktu s novinarima prema kojima je pokazivao prijezir, brutalnost i bezobzirnost, koristeći osebujan i psovaka nabijen rječnik. Iskazivao je patološko neprijateljstvo prema većini novinara i medijskih kuća, što je kod Blaira izazivalo zabrinutost, pa je svom prijatelju Barryju Coxu jedanput rekao kako je "Alastairov problem u tome što mrzi medije". Tako je tijekom jednoga nedjeljnog *briefinga* u svibnju 1997. Campbell tražio od novinara da mu objasne "zašto bi trošio vrijeme na gomilu j***** dr***** kao što ste vi, kad ionako nećete napisati ništa što vam kažem". Zanimljivo iskustvo s Campbellom doživio je i BBC-ov dopisnik Guto Harri, koji je, najavljujući sastanak Blaira i Busha na kojemu su trebali dogovoriti pojedini invazije na Irak, istaknuo kako će neki kritičari dvojicu vođa doživjeti kao ratne hušakače, dok će ih drugi hvaliti zato što pokušaju postići mir. Kada se ukrcao u premijerski avion s ostalim novinarima, Harri je primijetio Campbella i srdačno ga pozdravio riječima: "Alastaire, kako si?", na što je dobio jasan odgovor: "Odj***!". Iznenadenom Harriju Campbell je još dodao: "Ti si dr***** , odj***! Nazvao si premijera ratnim hušakačem. Ne želim razgovarati s tobom". Jedna od klasičnih Campbellovih epizoda s novinarima dogodila se nakon što ga je Blair u parlamentu pohvalio zbog uspješnog posla koji obavlja napadajući konzervativce. Kada ga je tijekom službenoga poslijepodnevnog *briefinga* u Downing Streetu politički dopisnik *Financial Timesa* Liam Halligan upitao ne bi li se kao privremeni javni službenik trebao ponašati nepristrano i ne napadati torijevce, Campbell je okrenuo glavu i počeo se pretvarati da spava i hrče. Halligan je bio uporan i postavio isto pitanje, podsjećajući ga da je kao tajnik za odnose s javnošću plaćen gotovo 90.000 funti godišnje novcem poreznih obveznika. Kada se "probudio", Campbell je napokon uputio odgovor: "Ja pružam dobru uslugu svima vama..." Tada je zastao, okrenuo se prema Halliganu i nadodao: "...Uključujući i tvojih osam čitatelja."

Slične je odnose Campbell uspostavljao i s kabinetskim ministrima, budući da je imao status najmoćnijega neizabranog političara u srcu britanske vlade. Odmah po dolasku u Downing Street imao je na raspolaganju veliku moć koja je proistjecala iz njegove pozicije privremenoga javnog službenika i Blairova najbližeg savjetnika. Bio je poznatija medijska ličnost od većine članova kabineta i toliko utjecajan da su ministri takav odnos prihvaćali kao prirodan poredak u stranačkoj hijerarhiji. Istraživanje koje je proveo *Times* 1998. pokazalo je da je njegovo ime te godine spomenuto u čak 2.241 novinskom članku, što je bilo više nego spominjanje imena devet ministara zajedno. Campbell je kao poseban premijerov savjetnik imao ovlaštenje

dati naredbe ministrima i ostalima javnim službenicima, ali je i posve ravnopravno prisustvovao sjednicama vlade, sudjelovao u svima važnim raspravama i bio aktivno uključen u proces donošenja odluka. Romola Christopherson, bivša visokopozicionirana službenica u ministarstvu zdravlja, smatrala je kako je zbog svega toga Campbell zapravo postao neizabrani zamjenik premijera. Campbell je uspostavio čvrstu komunikacijsku kontrolu nad cijelom vladom, s jasnim Blairovim naputkom ministrima kako sve inicijative, izjave i medijske intervjuje treba odobriti Odjel za strateške komunikacije, odnosno sam Cam-

Kada ga je tijekom službenoga poslijepodnevnog *briefinga* u Downing Streetu politički dopisnik *Financial Timesa* Liam Halligan upitao ne bi li se kao privremeni javni službenik trebao ponašati nepristrano i ne napadati torijevce, Campbell je okrenuo glavu i počeo se pretvarati da spava i hrče

pbell. Kada ga je ministrica Clare Short pitala podrazumijeva li to svaki, pa i najmanji intervju, Blair je odgovorio potvrdno. Ministar obrazovanja David Blunkett smatrao je kako će takav način komunikacije imati negativne implikacije na same politike, jer što ako se dogodi da se ministar mora u vrlo kratkom roku pojaviti u studiju i dati intervju. Blair mu je na to odgovorio da pokuša upotrijebiti zdrav razum. "Moraš biti svjestan svega što se dogodilo. Možda je zato pametnije ne davati intervjuje. Moraš znati što se dogodilo". Ipak, najeksponiraniji slučaj Campbellova nasilničkog ponašanja prema ministrima dogodio se početkom 1998. kada su mediji objavili telefakse koje je poslao ministrici za socijalnu skrb Harrieti Harman i mlađem ministru za socijalnu reformu Franku Fieldu. Nezadovoljni proračunskim sredstvima koja su bila namijenjena njihovom ministarstvu, Harman i Field o tome su progovorili u medijima, otkrivajući tako strukturu proračuna koji je bio još u fazi izrade. Campbell je na to promptno reagirao poslavši im poruke u kojima je jasno naredio da "prestanu pričati o toj stvari". Bio je to jasan dokaz Campbellove moći, premda se kasnije branio da se ne smatra važnijim od ministara i da nema moć neovisnu o premijerovoj. Zanimljivo, Harman i Field bili su razriješeni dužnosti samo pet mjeseci nakon incidenta.

Blair i Campbell imali su čvrsto izgrađen odnos utemeljen na povjerenju i međusobnom uvažavanju. Blair se nije oslanjao samo na njegove komunikacijske vještine, nego su Campbellova neupitna lojalnost i predanost zajedničkim ciljevima bile temelj dubokog prijateljstva, zbog čega ga je Jonathan Powell, premijerov predstojnik ureda (*Chief of Staff*), nazvao "Tonyjevom ekstrabaterijom". Campbell je odigrao presudnu ulogu u

Blairovu prvom mandatu na čelu vlade, kada je neiskusnoga i često nesigurnog premijera uspijevao prikazati kao sposobnoga i odlučnog vođu. Blair je tražio Campbellovu pomoć tijekom svih važnih događaja s kojima se susretao – smrt princeze

Nakon odlaska iz vlade Campbell je usporio životni tempo držeći dobro plaćene govore na korporacijskim konferencijama, ali i posjećujući unosne provincijske skupove i rasprave na kojima je opčinjavao publiku pričama o životu u Downing Streetu. Takvo je bilo i njegovo zagrebačko gostovanje, a domaći spin doktori i stručnjaci za političku komunikaciju dočekali su ga gotovo kao božanstvo

Diane, intervencija NATO-a na Kosovu, sjevernoirski mirovni pregovori, stalni sukobi s Brownom, ratovi u Afganistanu i Iraku. Campbellovo najveće postignuće bila je modernizacija komunikacijske strukture u Downing Streetu koju je pretvorio u savršen propagandni stroj, sposoban nositi se s najzahtjevnijim medijima na svijetu. Kevin Toolis, poznati pisac, redatelj i novinski dopisnik, smatra da je Campbellova moć proizlazila iz Blairove premijerske pozicije: "Blair nikad ne napušta Downing Street bez Campbella. Nikad se ne pojavljuje na pozornici bez Campbellove prisutnosti. Nikad ne drži govor koji Campbell nije pročitao ili nadopunio. Nikad ne ulazi u neku važnu prostoriju bez Campbella. Nikad ne donosi odluku o kojoj se nije konzultirao s Campbellom. Nikad ne održava neki važan sastanak kojemu ne prisustvuje Campbell ili o kojemu makar nije informiran". Campbellovi biografi Osborne i Walters spomenuli su u svojoj knjizi šaljivu anegdotu koja pokazuje koliki je bio utjecaj spin doktora na premijera. Kada je nekolicina službenika bila na sastanku s Blairom, njegov najmlađi sin Leo, tada još beba, pogledao je jednog od njih koji je građom sličio Campbellu i rekao "Alastair". Bilo je to prvi put da je netko od službenika čuo malog Lea da govori. Očito je Blair provodio toliko vremena s Campbellom da je malom Leu riječ "Alastair" bila jedna od prvih kojom je ovladao.

Rat u Iraku: konačan pad sultana spina

Dugogodišnji problemi s alkoholizmom i težak živčani slom ostavili su na Campbellu duboke posljedice od kojih se nikad nije potpuno oporavio. Premda su mu fanatična predanost poslu i mukotrpan rad na laburističkom projektu donekle pomogli

da se psihički oporavi, s vremenom je sve teže podnosio pritisak izazova s kojima se suočavao u Downing Streetu. Do kraja prvog mandata učestalo je padao u depresivna stanja iz kojih nije vidio izlaza, a dodatni pritisak stvarala mu je Fiona koja je stalno tražila da ode iz vlade, jer je zbog preopterećenosti poslom trpjela njihova obitelj. Blair se često znao našaliti na račun njegova karaktera, ističući da je Campbell kojim slučajem religiozan, završio bi kao islamski fundamentalist. Kada je pio, završio je s potpunim slomom. Kada je prestao piti, postao je trezveni fanatik fitnesa koji je istrčao maraton za manje od četiri sata. Kada je počeo sukob s BBC-om u jeku intervencije na Irak, pretvorio ga je u otvoreni rat vlade i najveće nacionalne medijske kuće, da bi na kraju i sam platio cijenu podnošenjem ostavke i napuštanjem Blairova broda. Campbell je početkom drugog mandata počeo pokazivati znakove ozbiljne psihičke nestabilnosti, često mijenjajući raspoloženja i šireći negativnu energiju u cijelome premijerskom uredu. Unatoč tomu, Blair nije bio spreman izgubiti svoga najvažnijeg savjetnika i prijatelja pa je panično tražio načine kako ga zadržati u igri. Djelomično rješenje pronađeno je u reorganizaciji komunikacijskog stroja u Downing Streetu. Campbellu je ponuđena opcija četverodnevno radnog tjedna, bio je oslobođen obveza vođenja službenih *briefinga* te je dobio novu grandioznu titulu *ravnatelja strategije i komunikacija*, uz značajno povećanje plaće na više od 125.000 funti, čime je zarađivao više od samog premijera. No sve to nije bilo dovoljno da bi se Campbella izvuklo iz stanja u koje je zapao. U svom je dnevniku opetovano naglašavao kako se osjeća kao da "pliva kroz drek". Često se jutrima budio depresivan pa čak i suicidalan, a kada ga je Blair pitao je li klinički depresivan, Campbell mu je odgovorio potvrdno. Nakon što je po cijele dane vodio žustre okršaje s medijima, dolazio bi doma gdje su ga redovito čekale nove bitke s Fionom koja je uporno inzistirala na tome da podnese ostavku. Zanimljiv je u tomu pogledu bio razgovor s Peterom Mandelsonom o vlastitom psihičkom stanju i sve većem nezadovoljstvu, pa čak i mržnji koju je počeo osjećati prema ljudima. Na Mandelsonov upit je li mu do ikoga uopće stalo, odgovorio je kako su Fiona i njihova djeca jedine osobe koje uistinu voli.

Trijumf spina nad sadržajem, odnosno dominacija stvaranja priča nad stvaranjem politika, ozbiljno ugrožava same temelje demokratskih institucija i procesa, a to našoj politici zasigurno nije potrebno

Američko-britanska vojna intervencija u Iraku i događaji koji su uslijedili doveli su do otvorenog rata između Downing Streeta i BBC-a i konačnog Campbellova pada. Naime, pozivajući se na povjerljiv izvor iz ministarstva obrane, novinar BBC-a Andrew Gilligan optužio je vladu da je "uljepšala" dosje o iračkom oružju za masovno uništenje, a izravno je imenovao Campbella osobom koja je intervenirala u obavještajnim službama da "urede" dosje i učine ga što uvjerljivijim. Blair je odmah porekao

bilo kakvu upletenost svog ureda, naglašavajući kako su tajne službe svoje izvještaje temeljile na provjerenim informacijama s terena. Unatoč tomu, počela je višemjesečna medijska hajka na premijera i njegova spin doktora, a Campbell je u tom razdoblju donio konačnu odluku o ostavci. Međutim, želio je okončati rat s BBC-om i otići kako pobjednik, gledajući kako padaju glave najviših dužnosnika nacionalne medijske kuće. Zbog toga je mjesecima bombardirao BBC pritužbama na način na koji su njihovi novinari izvještavali o intervenciji i kasnijim događajima u Iraku, a vodstvo kuće agresivno se branilo od tih napada navodeći nove povjerljive informacije iz vlade o tome kako oružje za masovno uništenje nikada neće biti pronađeno. Zanimljiv događaj zbio se tijekom sjednice parlamentarnog Odbora za vanjsku politiku pred kojim je Campbell nastojao rasvijetliti svoju ulogu u cijeloj priči. Budući da je bio vrlo nervozan, odlučio je držati u ruci spajalicu za papir i svaki put kad bi osjetio da bi mogao izgubiti živce i eksplodirati, zabio bi spajalicu u dlan i tako se smirio. No kako je svjedočenje odmicalo, postajao je sve bjesniji, optuživao je BBC da laže i tražio nedvosmislenu i hitnu ispriku, ali se istodobno toliko izbo da je zakrvario papire koji su bili pred njim na stolu. Bilo je očito da je Campbell prešao granicu zdravog razuma nakon koje više nije bilo povratka na staro. Rat s BBC-om, samoubojstvo vladinog stručnjaka za naružanje Davida Kellyja, stalna medijska hajka na njega i Blaira te Huttonovo istražno povjerenstvo ispunili su Campbellovo dugo ljeto 2003. koje je završilo potkraj kolovoza ostavkom i konačnim odlaskom iz Downing Streeta.

Nakon odlaska iz vlade Campbell nije imao namjeru tražiti novi, jednako zahtjevan posao. Usporio je životni tempo držeći dobro plaćene govore na korporacijskim konferencijama, ali i posjećujući unosne provincijske skupove i rasprave na kojima je opčinjavao publiku pričama o životu u Downing Streetu. Takvo je bilo i njegovo zagrebačko gostovanje, a domaći spin doktori i stručnjaci za političku komunikaciju dočekali su ga gotovo kao božanstvo. Neki od njih naglašavali su kako je hrvatskoj politici potrebno što više spin doktora njegova tipa, pokazujući potpuno nerazumijevanje političkog procesa, ali i razloga Campbellova uspjeha. Kao "sultan spina", Campbell je bio proizvod posebnosti britanske politike koja je umnogome usmjerena na medije, prezentaciju i besadržajnost političkih koncepata. Trijumf spina nad sadržajem, odnosno dominacija stvaranja priča nad stvaranjem politika, ozbiljno ugrožava same temelje demokratskih institucija i procesa, a to našoj politici zasigurno nije potrebno. Osim toga, za razliku od hrvatskih spin doktora i komunikacijskih stručnjaka koji su ponajprije usmjereni na laku zaradu i brzo bogaćenje, Campbell je postao jedan od najvećih stručnjaka poglavito zato što je Blairom dijelio zajedničke ideološke nazore i moralne vrijednosti, iz čega je proizlazila njegova potpuna predanost laburističkom projektu izgradnje nove Britanije. Hrvatskoj politici ne trebaju Alastairi Campbelli, nego prave ideje, programi i politički sadržaji. Uostalom, posljednji predsjednički izbori zorno su pokazali kako se ni za 6,6 milijuna kuna od samoproglasašenog konja ne može tako lako napraviti predsjednik države. ■